

Paying for a Program Canceled due to a National Emergency

During Operation Tzuk Eitan (Protective Edge), summer camps were cancelled because their locations were not "missile-proof." Must the parents pay for them anyway? Does it make a difference if they already paid?

3. גמרא, בבא מציעא דף עט ע"א - עט ע"ב
תנו רבנן: השוכר את הספינה וטבעה לה בחצי הדרך, רבי נתן אומר: אם נתן – לא ישול, ואם לא נתן – לא יתן. היכי דמי? אילימא בספינה זו, ויין סתם – אם נתן, אמאי לא ישול? נימא ליה: "הב לי ספינתא, דאנא מייתינא חמרא"; אלא בספינה סתם ויין זה, אם לא נתן, אמאי לא יתן? נימא ליה: "הב לי החורא חמרא, ואנא מייתינא ספינתא!" – אמר רב פפא: לא משכחת לה אלא בספינה זו ויין זה, אבל בספינה סתם ויין סתם – חולקין.

4. משנה וגמרא בבא מציעא דף קה ע"ב
משנה. המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה, אם מכת מדינה היא – מנכה לו מן חכורו; אם אינה מכת מדינה – אין מנכה לו מן חכורו. רבי יהודה אומר: אם קיבלה הימנו במעות – בין כך ובין כך אינו מנכה לו מחכורו. **גמרא.** היכי דמי מכת מדינה? אמר רב יהודה: כגון דאישדוף רובא דבאגא. עולא אמר: כגון שנשתדפו ארבע שדות מארבע רוחותיה.

1. גמרא, בבא מציעא דף עו ע"א
ואמר רבא: האי מאן דאוגיר אגורי דוולא, ואתא מטרא – פסידא דפועלים; אתא נהרא – פסידא דבעל הבית, ויהיב להו כפועל בטל. ואמר רבא: האי מאן דאוגיר אגורי דוולא, ופסק נהרא בפלגא דיומא – אי לא עביד דפסיק – פסידא דפועלים; עביד דפסיק, אי בני מתא – פסידא דפועלים; לאו בני מתא – פסידא דבעל הבית.

2. רמ"א חושן משפט סי' שלד סעי' א
הגה: וכן בכל אונס שאירע לפועל, בין ששניהם היו יודעין שדרך האונס לבא או ששניהם אינן יודעין, הוי פסידא דפועל. אבל אם בעל הבית יודע והפועל אינו יודע, הוי פסידא דבעל הבית. ואם הוי מכת מדינה, עיין לעיל סימן שכ"א. מי ששכר בית לדור בו, ומת בתוך זמן השכירות, אין צריך לשלם לו רק מה שדר בו, דבעל הבית הוי כפועל והוי ליה להתנות. מיהו יש חולקין. **לכן אם קבל** השכר כולו, אין צריך להחזיר כלום, כן נראה לי. אם ברחו מחמת שינוי אויר, הוי כשאר אונס, והוי פסידא דפועל או המלמד.

ביאור הגר"א שם ס"ק ה
[ה] **לכן כו'.** בדרכי משה כתב: ובתרומת הדשן פירש כמהר"ם, אלא ששמע שם דאם הקדים השכר, אין צריך להחזיר לו. וזה שכתב: "לכן כו'". אבל במרדכי שם איתא להדיא כן, שכתב: אם לא נתנה כל השכירות, היורשין פטורין כו'. וכן נראה לפי מה שכתב הרא"ש, דמעמא דהוי פסידא דפועלים משום המוציא מחבירו עליו הראיה, אלא דהרב סובר דמעמא משום דהוה ליה להתנות, וכמה שכתב במרדכי שם ... והוה ליה להתנות, ולכן לא חילק ברישא בדין דפועל באם נתן או לא; ואם כן, אפילו נתן, יחזיר; וזה שכתב: "לכן כו'" – רצונו לומר, הואיל הוא פלוגתא דרבוותא; ואפשר לומר דהרב נתכוון למה שכתב בתשובה שם, דאם נתנה כל השכירות, יש כח ביד היורשין להושיב בתוכה ... אבל בתרומת הדשן שם סבירא ליה דמדינא כן הוא, וכן יש לומר כוונת מהר"ם, וכמה שכתב: בספינה שם ע"ט ומתוס' שם.

<<

Paying for a Program Canceled due to a National Emergency

<<

5. שו"ת מהר"ם פדואה סי' פו

בענין שאלתך על מלמד שברח תלמידו מעירו בעת הקצף כאשר החל הנגף בוניציי"ה, בר מינן, אם חייב התלמיד לתת שכר משלם או לנכות ימי הבטול. הלא אהובי דבר פשוט הוא והלכה רווחת בישראל מפרק האומנים שכל אונסא דמוקרי למלמד או לפועלים לבטלם ממלאכה ולא אבעי לאסוקי אדעתיהו של פועל ושל בעל הבית, אי נמי, תרווייהו אבעי להו לאסוקי אדעתיהו, ששנים בידיעה, אז הוא פסידא דפועל, דהמוציא מחבירו עליו הראיה ונאמר שמוזל הפועל גרם. ונדון דידן דומה ממש להא, דזה שברח מאימת הנגף יקרא אונס בודאי, ושניהם שנים בידיעה, המלמד והתלמיד, ואשר מרי דעובדא תלה זייניה בהג"ה דאשיר"י דבמכת מדינה נותן לו כל שכרו לא שמייע לי, כלומר, לא סבירא לי, לכנות נדון דידן מכת מדינה וכי כל הדורים בוניציי"ה ברחו ונתבטלו מלמודם! הלא מיעוטא דמיעוטא ברחו, ודומה ממש לפסיק נהרא בפלגא דיומא שהוא מקור דינינו

8. נתיבות המשפט ביאורים שם ס"ק א

[א] אין חילוק במה שעבר. עיין סמ"ע ס"ק ו' במה שהשיג על הרמ"א. ולפי עניות דעתי דהעיקר כהרמ"א, דלדברי מהר"ם פדוואה ... שכתב דדוקא היכא דהחזיק הוא לעבר, כגון באכלה חגב או ביבש המעיין, שאם יחזור בו, יש להחזיר היזק במה שזרע, ולכך הוא בדין ניכוי, אבל כשהחזיק הוא רק על להבא דמי לשוכר חמור והבריקה, דבדין חזרה קאי, קשה: דהא במתניתין [בבא מציעא ק"ג ע"ב] סתמא קתני: החוכר בית השלחין ויבש המעיין, [ואמרינן עלה] דאם מכת מדינה היא מנכה וכו' – משמע, דאפילו חכרה לכמה שנים ויבש המעיין קודם שזרע בשנה שניה או שיבש המעיין תיכף אחר הקנין קודם שזרע, גם כן מנכה לו, אף דהחזיק הוא רק על להבא – הרי מוכח דכל שהחזיק בא מכת מכת מדינה, הוא על שניהם ונשאר המקח קיים רק שמנכה לו, רק בשוכר חמור והבריקה, שהיא מכה פרטית, בדין חזרה קאי.

6. מרדכי, בבא מציעא רמז שמג

ואם הביטול של המלמד מחמת גזירת המושל שבקעה, ואי אפשר למלמד ללמוד, הוי מכת מדינה ויהא ההפסד של בעל הבית.

9. גמרא, בבא מציעא דף ל ע"ב ב

אמר רבי יוחנן: לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה. – אלא דיני דמגזרתא לדיינו? – אלא אימא: שהעמידו דיניהם על דין תורה, ולא עבדו לפני משורת הדין.

7. רמ"א חושן משפט סי' שכא סע' א

הא דאמרינן אם מכת מדינה הוא, מנכה לו מן חכירו, הוא הדין בכל כיוצא בזה, דכל מקום שנפסד הענין לגמרי והוי מכת מדינה, מנכה לו משכירותו. ואם אפשר לתקנו על ידי טורח ותחבולות, אינו מנכה לו. וכל מקום שמנכה לו, אין חילוק במה שעבר או להבא. וכן פסק מהר"ם על מלמד שגזר המושל שלא ילמוד, דהוי מכת מדינה וכל ההפסד על בעל הבית (מרדכי פרק האומנים). ויש חולקין וסבירא להו דמכאן בדין חזרה קאי, כמו דאמרינן לעיל סי' ש"י לענין השוכר חמור ומת; ואם לא חזר, איהו דאפסיד אנפשיה ומחל. והסברא הראשונה נראה לי עיקר.